
V Ě S T N Í K

Informační Orgán Československé národní rady americké

2137 LOMBARD AVENUE, CICERO, ILLINOIS 60804-2037

Telephone 708-656-1117 • Fax 708-656-5611

Redaktorka - Olga Kovářová

ZÁŘÍ - ŘÍJEN 2000

V měsíci září vzpomínáme dne úmrtí TGM a také dne narození jeho syna Jana Masaryka.

V květnu 1946 navštívila Jana Masaryka v Černínském paláci skupina mládeže z Moravského Slovácka. Zprávu o tom podáváme tak, jak byla v roce 1948 uveřejněna v časopise "Masarykovou stopou" vydávaném v Hodonině, brzo po jeho tragickém skonu.

MOJMÍR VIKTORIN a JAN ZEMEK:

Šardičtí s Janem Masarykem

V květnu roku 1946 dostalo se Šardičanům milé pozornosti: pražský Slovácký krúžek pozval je do Prahy, aby ve svých bohatých krojích a se svou dobrou domácí muzikou předvedli Pražanům a pozvaným hostům v Divadle 5. května ukázkou vzácně zachovalé šardické svatby. Krúžek se chtěl takto po prvé po válce uvést před širší veřejností a zároveň tím povzbudit a posilnit všechny své členy k další horlivé činnosti. Nad to se dostalo mladým Šardickým velikého vyznamenání: byli pozváni ministrem Janem Masarykem do jeho úřadu zahraničí v Černínském paláci.

Zajisté nikdo nezazlívá moravským Slováckům, že si jaksí přivlastňují Tomáše G. Masaryka, hlavního tvůrce československého státu. Oni věří, že své nadání, sílu a statečnost, moudrost a rozvahu, jež se tak bohatě projevily v jeho životním díle, vsál podstatně u nich doma, veden jsa géniem slováckého rodu a kraje. A stejně svůj hrdý nárok přenášejí i na jeho syna Jana, jenž činem svého velkého ducha i srdce je právem hoden této kmenové pýchy. Však Jan Masaryk uměl nejednou Slováckům zdůraznit, že ač v Praze rodem, často dovede být srdcem v kraji mládí svého otce.

Matička Praha, vzpomínající ještě na loňský květen, kdy z jejích spanilých věží trhavým letem a skřípající odtrépotaly se mraky netopýrů, matička rok svobodná,

jasná a úsměvná, přijala pozdravné poselství věrně Moravěnky... Jako čarokrásný prelud z pohádky zjevili se Šardičané uprostřed velebných kamenných zdí pražských - lehoučká, vzdušná krajka, jemné bílé vyšívaní děvčat, ohnivě rudé nohavice chlapců s překrásným modrým šňůrkováním. V bleskotu černých holinek, vlají dlouhé barevné stuhy, lehce poletují duhové pentličky na roztřesených vonících krušpánku, jímž ozdobili své zvonkové širůšky šardičtí šohaji. Turecké šátky, lehce uvázané na rožky, oslnivé harasky s květovanými pavími oky hoří mezi bělostnými rukávci, jejichž škrobené talířky jsou jako roztažené bílé peroutky něžných holubic, zkvětlé záhonky rajských květů na černých fěrtůšcích; nad pyšným krokem šardických dívek v navrháňkovaných čizmách porupávají špičky početných obručí natvrđených fěrtochů. Jako drobné démanty září kovové křídýlečky na kordulkách jihoslovanského střihu. Na nich na prsou chvějí se snítky voňavého muškátu i rozmarýnu těžké kořenné vůně.

Rozpálené líce září a v nich smavé oči v pěkných mladých tvářích dědinské chasy. Mnozí vidí Prahu po prvé. Jejich muzika rosně svěží, jadrně řízná, harmonicky zvučná i čtverácky švitořivá v křepkých verbuňcích rozehrává každou žilku. Chlapci se vyšvihují do výše jako vystřelené šípy, hned strhují vytrvalým odzembkem a zdohánějí ostatní, kteří bravurně cifrují. Vysoké výskání všemožných variací je vrcholným projevem závratné radosti a nadšení. Veselí děvčat je umírněnější. Prozpěvují si a rytmicky se nadnášejí, polotancem proplétají se v šumném reji.

Všude, kudy tento nádherný průvod procházel, shlukovali se lidé a nadšeně Šardičany zdravili. I tramvaje zpomalily, nikdo nechtěl přijít o tak nezvyklou podívanou. Karlův most, panoráma Hradčan, Malá strana, Nerudova ulice byly velkým citovým prochvěním šardických poutníků.

"Kam jdete, Slováci, kam jste se tak vystrojili?" ptali se kolemjdoucí Pražané. Hrdá odpověď:

“K ministru Masarykovi.”

“Á, k našemu Honzovi, no to je aspoň člověk,” pokyvovali domácí s uspokojením. A Šardičané se o tom brzy přesvědčili.

Na náměstí před velkolepým Černínským palácem stanuli jako doma před zúdem váženého hospodáře. Červínkova kapela zahrála vroucně dostaveníčko. A hle! Naše drahá postava, ministr Jan Masaryk vyšel ven na balkón. Hned byl zahrnut bouří pozdravů. Muzikanti pohotově spustili skočnou a šardická chasa se rozradostnila tak že kdekterý kámen v dlažbě musel poskakovat, a zdálo se, že i svatí a věžičky protější Lorety se roztančili. Vybrali deputaci, která měla pana ministra ústně pozdravit a odevzdat mu dárky. On však překvapil všechny, vyšel úředník:

“Pan ministr si přeje aby k němu vešla celá výprava.”

To bylo něco pro Šardické! Ochotně, ač mnozí trochu s ostychem, stoupali schodištěm pod olbřímí klenbou monumentální stavby Černínského paláce. Pocit malosti však nepotrval dlouho. Ministr Masaryk vyšel Šardičanům vstříc a ze široka je zval dále. Shromáždili se v audienční síni, všichni pohnuti tak vřelým přivítáním. Nemenší dojetí zračilo se ve zvlhlých krásných očích dobrotivé tváře Jana Masaryka. Potěšen poděkoval za všechny pozdravy lidu z rodného kraje svého otce. Když přijal sotúrek, rozmarně poznamenal:

“Kdybyste tu slivovici dali tátovi, dokud byl na světě, on by ji stejně nepil, dal by ji mně.”

To mu patřila již srdce všech shromážděných. Dovedl do nich vlítí mnoho víry a naděje v lepší národní zítřek, uměl vyzvednouti i klady života a povzbuditi i zalichotiti:

“Když vidím takový lid, tu pevně věřím, že naše republika musí dále žít a vzkvétat, a chtěl bych ji mět tak čistou a krásnou jako jsou ty vaše kroje a písně.”

Byla to pro Šardičany nezapomenutelná chvíle. Stáli v pokoře i v povznesení. Jako ve svatyni před velkým knězem národa.

Mimo hymny zahráli muzikanti na památku velkého otce Janova, Tomáše, jeho oblíbenou píseň “Ach synku, synku, doma-li jsi, tatíček se ptá, oral-li jsi, tatíček se ptá, oral-li jsi.” Hluboká symbolika této prosté lidové písně neuplatnila se nikdy snad výrazněji jako v této pohnuté chvíli v Černínském paláci. Stál tu synek a jehodobrého tatíčka mohou si představit jen vzpomínky a city vděčného lidu... Ano, Tatíčku, Váš syn je doma, doma celým srdcem, mezi svým lidem, a oral dobře. Oral a udržel rádlu i za největší smršť, za přívalu a hromobití všech pekel a temných sil země, jež se strhly nad Vaší líchou. A dnes, kdy se již obloha vyjasnila, oře dále, pilně hledá a rozrývá úhory, kde bují plevel nelid-

ství a všeliké jedovaté býlí sobectví a nadutosti.

Když potom muzikanti zahráli dovádívou polku, Šardičané zavedli panu ministrovi pěknou děvčici, aby si zatančil. Ale on ukázal s politováním na svou pravou ruku uvázanou na černé šátce:

“Když já nemožu, tož tancujte sami.”

Dosti nesměle roztočil se první párek, opatrně se vyhýbaje velkému koberci. Pan ministr zpozoruje to, hned napomíná:

“Jenom tancujte na koberci! Když po něm mohl šlapat Frank, proč byste nemohli vy v tak krásných krojích!”

Bodře dovedl se se všemi bavit. Pochválil muzikanty a zajímal se i o vezdejší potřeby svých návštěvníků:

“A dali vám ti Pražáci najest, nejste hladní, máte kde spát? Mosíme se taky spolem vyfotografovat. Než dojdou fotografi, běžte a všechno si tu popohlídejte, já si tam zatím ještě něco podškrábnu.”

Šardičané provázeni úředníky ministerstva procházejí síněmi a pokoji kdysi vznešeného panského sídla, dnes sídla vysokého úřadu Československé republiky. Upoutávají je obrazy, gobelíny, keramika, nábytek, děvčata využívají velikých zrcadel, aby se poopravila, utáhla uvolněnou pentličku. Chlapci dostali dobré cigarety.

Fotografování se odbývalo venku na náměstí před palácem. Bylo velmi veselé. Každý chtěl být v blízkosti pana ministra. On se jen potutelně usmíval, jak se o něho uchýtili. Chlapci si neodpustili, aby ho nezdvihli i se sotúrkem, jako zdvívají doma stárky, a muzikanti duchapřítomně zahráli tradiční “hore”. Pan ministr jen prosil, aby dali pozor na jeho zlomenou ruku, kterážto nehoda se mu stala nedávno, když ho podobně zdvívali jihoslovanští chlapci, jak sám pověděl.

Po delším srdečném pobesedování loučil se pan ministr:

“Tož na shledanou zítra! Přijdu se na vás podívat.”

A skutečně také druhého dne náš vzácný hostitel přišel na provedení šardické svatby do Divadla 5. května a přivedl s sebou dokonce i ministra Dr. Vavro Šrobára. Oba setrvali s neutuchajícím zájmem až do konce. Přispěl tomu překrásný zjev celé šardické skupiny ve velmi líbivém a jemném dolňáckém kroji. Šardičané pak dovedli svým bezprostředně srdečným veselím a ušlechtilou svérázností každého strhnout k radostné účasti ve společném nadšení.

Očitý svědek napsal, že ministr Masaryk byl tak dojat, že několikrát zaslzel.

To je slavná historie Šardických, již vyprávějí každému, komu s chloubou ukazují zdařilé fotografie s Janem Masarykem, které chovají jako své nejdrahocenější památky.

* * *

Smutného 10. března 1948 kolovaly v Šardicích tyto radostné fotografie z ruky do ruky za hořkých vzlyků. Výraznou stopu T. G. Masaryka sleduje dosud teplá stopa Janova, v každé šlápěti je mnoho lupének ze stolisté růže jeho osobní dobroty.

Chystáme se na sjezd

V několika dnech bude zahájen sjezd Československé národní rady americké, aby rozhodl o její další činnosti. K němu zaměřujeme toto číslo. Sjezd může budovat na slavné minulosti; Zejména podíl Rady na vytvoření a osvobození Československa během I. a II. světové války je všeobecně znám a uznáván. Daleko méně je známa její úloha od roku 1945 a zejména po únoru 1948, kdy osamocená bránila pronikání komunistického vlivu v naší krajanské obci a podporovala Dr. Jána Papánka v úsilí dostat a udržet komunistický puč na pořadu jednání Rady bezpečnosti a Valného shromáždění Organizace Spojených národů. Jména sestry Vrázové a Welclové a bratří Krákory, Čierného, Glázra a Vaňka jsou nerozlučně spojena tímto údobím.

Je nemožné zachytit v krátkosti dějiny Rady za poslední půl století, a ani to není třeba. Jako podklad pro rozhodování sjezdu stačí zachytit léta, která vedla přímo k osvobození Československa od komunismu, a ta, co následovala, aby delegáti sjezdu měli perspektivu minulosti pro svoje rozhodování o budoucnosti.

Vzpomínáme 28. října 1918

Uplynulo 82 roků od onoho památného dne roku 1918, který je významným památným historickým dnem v naší národní historii. Onoho dne se zrodila nová svoboda a naděje.

Slavné dny naší první republiky 1918-1938 pomalu ustupovaly nešťastným a tragickým událostem v Evropě. Nešťastný Mnichov, potupná Jalta, zhoubná II. světová válka, nejisté poválečné roky s vyvrcholením komunistického puče v roce 1948 a 40 roků komunistické nadvlády.

Uplynulo už 11 roků od listopadu 1989, kdy se české země znovu staly svobodnými.

Demokracie opět zvítězila a přejeme si, aby mír byl zachován na věky.

Komunistická moc v Buchenwaldu

FERDINAND PEROUTKA

(Z Proglasu 5-6/2000 zkrátil a komentoval J. Breber)

Ferdinand Peroutka, bezpochyby nejvýznamnější český novinář dvacátého století, prožil v nacistickém kon-

*centráku šest let. Odchodem do exilu se zachránil před komunistickým koncentrákem. Možná si tak zachránil život. V prvních letech exilu napsal esej o poměrech v koncentračním táboře v Buchenwaldu. Text, přes značné úsilí jeho literárního agenta M. Jiráňka, nebyl nikdy na Západě publikován. Teprve nedávno byl v České republice zveřejněn výtah z tohoto textu v brněnské politické a kulturní revui Proglas. Pro naše čtenáře jsme vybrali pasáže o druhé nejstrašnější zabijácké noci (po esesácích) v Buchenwaldu - o organizaci komunistů a jejich vražedných praktikách. **

Když koncentrační tábor Buchenwald byl osvobozen americkým vojskem, vězňové postavili na hlavní náměstí velkou rudou číslici: 51,000. Tolik lidí zde zahynulo. Ne všichni zahynuli nacistickou rukou.

Injekční stříkačka

Nejúčinnějším, nejobávanějším a nejpodlejší nástrojem smrti, který se dostal do rukou vězňů, byla injekční stříkačka. V této historii hrají stejně důležitou roli zásady nacistů jako lenost SS-manů.

Bylo nemilosrdnou zásadou nacistů, že staří, slabí a nemocní nemají práva na život. Byl však i jiný prostředek (kromě odvozu do plynových komor - pozn. red.) k vyhlazení této kategorie: injekční stříkačka. Kvalita jedu, kterým byla naplněna, zůstala tajemstvím většině vězňů. Původně byla v rukou SS lékaře. Ten však měl mnoho společenských povinností a někdy se několik dní neukázal v táboře. Protože však program musel být splněn, poněvadž někteří lidé museli být zabiti, zavolal vězně, kteří byli v táborové věznicí zaměstnáni jako ošetřovatelé, a dal jim do rukou stříkačku a řekl: Udělejte to za mne; dělá se to tak a tak. Toho dne, nevěda o tom, položil základy k první komunistické diktatuře ve střední Evropě.

V nemocnici v Buchenwaldu byly dvě slavné postavy: Karl, šéf vnitřního oddělení, a Walter, šéf oddělení chirurgického. Jeden z nich byl klempíř, druhý kameník. Walter dospěl tak daleko, že tu a tam provedl operaci slepého střeva.

Tito dva muži byli patrně z největších hromadných vrahů v historii. Nejdříve proto, že jim to bylo přikazováno, později proto, že v tom našli zalíbení a zdroj zcela neobyčejné moci. Karl a Walter znamenali epochu v historii tábora: učinili z nemocnice středisko zabíjení. Založili tradici. Oba byli komunisty, ale za jejich vlády ještě zabíjení nenabývalo politické povahy. Sovětské Rusko ještě nebylo ve válce, komunisté v táboře ještě necítili vítr v plachtách. Karl a Walter zemřeli náhle jednoho dne na chorobu, na kterou se zde často umíralo: věděli příliš mnoho o táborových tajemstvích.

Vůle k moci v koncentračním táboře

Jeich místa obsadili ovšem opět komunisti. Je třeba říci: ovšem. V táboře byli komunisté nejorganizovanější, snad jedinou organizovanou silou. Ať cokoli špatného je možno o nich říci, pravda je, že i v pekle zůstávají věrni svojí myšlence. Vláda SS-manů byla krutá, jejich špionážní systém rozvětven, ostatné dráty byly nabitý elektrickým proudem, strážní věže hustě obsazeny. Ale pod tímto odstrašujícím povrchem dýchala, žila, řídila, připravovala v táboře věci komunistická strana. Tajemným způsobem přijímala rozkazy od jakéhosi ústředí venku. Mnozí jiní se hroutili nebo otupěli; komunisté dovedli udržet bojovou morálku a stranickou disciplínu. Příkazy, které docházely z vnějšího světa, byly nepochybně podrobné a přesné, neboť komunisté zde sledovali tutéž taktiku jako mezinárodní komunismus venku a věrně prodělávali všechny jejich zvraty. Také zde byla pro ně druhá světová válka nejdříve válkou imperialistických lupičů proti celkem nevinnému hitlerovskému Německu. Také zde za čtyřiaadvacet hodin od onoho dne, kdy Hitler znenadání udeřil na Rusko, komunisté spolkli vše, co do té chvíle říkali, a nadále byla pro ně druhá světová válka už jen vznešeným bojem za svobodu národů. Také zde ke konci války, když Rusko postupovalo hluboko do střední Evropy a spojení s Amerikou a Anglií ztrácelo na srdečnosti, komunisté se začali připravovat na další boj, na porážku demokracie.

Komunisté mají některé vlastnosti, které propůjčují jejich věci sílu bez ohledu na pravdu a morálku. Snad někdy to prostě je síla vášně. Psychicky se komunista liší v mnohém od demokrata. V čem se od sebe liší nejnapadněji, je zbystrěný a vychytralý smysl pro moc a pro všechny způsoby, jak moc uchvátit. Snad je k tomu systematicky vychováván. Snad však lidé, kterým příroda položila do duše touhu ovládat jiné, vůbec spějí ke komunismu, jako do prostředí, jež nejlépe vyhovuje jejich sklonům. Cítí se zde jako ryba ve vodě. Snad komunismus neznamena jen jinou ideologii, nýbrž i jinou povahu. Nejoriginálnější stránkou na Leninovi byl právě jeho smysl pro boj o moc.

V koncentračním táboře si komunisté počínali podle této své povahy. Bystře odhadli důležitost pozic, které mohli vězňové obsadit v táborové administraci. Zmocni-vše se jich cílevědomě, představovali solidní sílu, která byla schopna ochraňovat i trestat.

Od německé porážky u Stalingradu, od té chvíle, kdy nacistická vlna, vysílivší se, běžela zpět, božstva koncentračních táborů začala vadnout a ztrácet jistotu. Mnoho SS-manů začalo říkat: já jsem vlastně dělnického původu. Nemohlo být pochyb, začínali se bát.

Komunisté toho využili, aby upevnili svoji vlastní vládu. Proslýchalo se, že někteří SS-mani se tajně sešli s komunisty a dohodli se, že si nebudou překážet. Je to pravděpodobné. V každém případě výsledek byl takový, jakoby byla podepsána smlouva. Komunistům nebylo překáženo, když chtěli někoho zabít.

V táboře byl experimentální blok, přidružený k nemocnici, kde němečtí lékaři činili na vězňích různé pokusy, obvykle se smrtelným výsledkem. Bylo to peklo v pekle. Tajná vláda měla dlouhé ruce, vězňové, kteří sestavovali seznamy (seznamy vězňů, kteří měli být dodáni do experimentálního bloku - pozn. red.), byli politickými soudruhy těch, kteří v nemocnici vládli injekční stříkačkou. Systém pracoval bezvadně.

V duši některých vězňů vězela skutečná hrůza před nemocnicí. To byli ti, kteří se nějakým způsobem zapletli do zápasu o moc, jenž v táboře nepřestával zuřit pod povrchem utrpení všem společného, a kteří stáli na straně, jež prohrála. (Dokončení v příštím čísle)

IN MEMORIAM...

17. října tomu budou dva roky co nás náhle opustil náš milovaný, drahý manžel, děda a praděda
JAROMÍR L. VEIS.

Odešel jsi od nás na věčnost, ale ty nejkrásnější vzpomínky zůstanou s námi.

Nikdy nezapomeneme - milující manželka Božena Veisová, děti, vnoučata a pravnoučata.

Dar na tisk

V upomínku J. L. Veise, manželka Božena Veisová věnuje \$25.00.

 95

*Nejupřímnější blahopřání
k významným 85. narozeninám*

Emilie Růžičkové-Welclové

bývalé generální tajemnici ČSNRA,
velké sokolské pracovníci
a zakladatelky Sokola v Miami, Florida

přeje

Československá Národní Rada Americká